

■ KARACAOĞLAN'A AİT OLDUĞUNU SANDIĞIMIZ YENİ BULUNAN ŞİİRLER

Hayrettin İvgin

Sivas'ın merkeze bağlı Savcun köyüne 1980 yılı içinde folklor araştırması sebebiyle gitmiştik. Araştırmada; Araştırmacı uzman İpm AKTAN (SATOĞLU) ve Araştırmacı-Yazar Kutlu ÖZEN de bulunuyordu.

Savcun köyü Sivas'ın bir merkez köyüdür. Savcun ile birlikte 30 ferleşim yeri Sivas'ın batısına düşmektedir ve buralara "Elbeyli" adı verilmektedir.

"Elbeyli"ler (II-Beğli), Türkmenlerden ayrı bir bölüktür. Türkmenlerin bölüklerinden birisine Anadolu'da "sultanmelek" adında Bîrinin oğlu bey olmuş, sonradan Türkmenden bölünen bu aşiretin adına "Elbeyli" denmiş. Elbeyli'ler ile ilgili tarihi bilgiler pek fazla değildir (1).

Sivas'a 35 km. uzaklıkta bulunan Savcun köyünün eski Muhtarı Kâzım Belde'den bir eski yazılı defter temin ettik. 1915 doğumlu olan Kâzım Belde bu defteri 15-16 yaşlarında iken yani 1930-31 yıllarında tutmaya başlamış. Köyüne gelen halk ozanları ve şairlerden duyduklarını defterine kaydetmiş.

Çok bozuk bir yazı ile yazılmış bu defteri bize Türk Folkloru Dergisi'nin sahibi değerli folklorcu ve yazar İbrahim ASLANOĞLU, 1981 yılı içinde okudu ve yazıya geçirdi.

Defterde; Ruhsatî Emrah, Sümmanî, Minhacî, Cehverî gibi halk şairlerinin pek çok şiirleri bulunmaktadır. Bu âşıkların yanında bizim dikkatimizi daha çok Karacaoğlan'ın şiirleri çekti.

Kazım Belde'nin tamamen yöreden ve halk ağzından duyduklarını, köyüne gelen âşıklardan tespit ettiklerini yazdığı defterde Karacaoğlan'ın 30'a yakın şiiri bulunmaktadır. Bu şiirlerden bir bölümü yayımlanmamış olan şiirlerdir. Bir bölümü var ki hiç bir yerde yayımlanmamıştır.

(1) Ali Rıza YALMAN, Cenupta Türkmen Oymakları I, Kültür Bakanlığı Yayınları 256 Ankara 1977. s.9

Ben 1982 yılında bu şiirlerden 6'sını "Karacaoğlan'ın Yeni Bulunan Şiirleri" adıyla yayımlamıştım (2).

Karacaoğlan'ın olarak bilinen pek çok şiirin Karacaoğlan'ın olmadığı artık bilinmektedir. Bu verdiğimiz şiirlerin, üslûp ve formel nitelikleri yönünden Karacaoğlan'ın olduğunu sanıyorum. Yine de bu şiirlere İhtivatlî olarak Karacaoğlan'ındır, diyorum.

Bu şiirleri; Sadeddin Nüzhet ERGUN'un "Karaca Oğlan Hayatı ve Şiirleri" (3), Cahit ÖZTELLİ'nin "Karaca Oğlan Bütün Şiirleri" (4), Dr. Müjgan CUMBUR'un "Karacağalan" (5), İlhan BAŞGÖZ'ün "Karacaoğlan" (6), Ahmet KÖKLÜGİLLER'in "Karacaoğlan Yaşamı ve Şiirleri" (7), Hüseyin SEÇMEN'in "Karacaoğlan Yaşamı Sanatı. Şiirleri" (8), Fevzi GÖRGEN'in "Karacaoğlan ve Şiirleri" (9) adlı kitaplardan karşılaştırdım.

Tebliğ'de 6 şiiri ele aldım. Kazım BELDE'nin defterindeki diğer şiirlerin büyük kısmı Karacaoğlan'ın bilinen şiirleridir.

Şiirlere I'den VI'ya kadar numara verdim. I nolu şiire, karşılaştırdığım kitapların hiçbirinde rastlamadım.

"Ala gözlerini sevdiğim dilber" mısrasıyla başlayan Karacaoğlan'ın 31 adet şiiri bulunuyor. CUMBUR'un kitabındaki 15-45

- (1) Hayrettin İVGİN, "Karacaoğlan'ın Yeni Bulunan Şiirleri", Antoloji Aylık Şiir Dergisi, Mayıs 1982, Sayı:17 Yıl:2, Cilt:3, s.37-42.
- (2) Sadeddin Nüzhet ERGUN, Karaca Oğlan'ın Hayatı ve Şiirleri, 14.Baskı, İstanbul Maarif Kitaphanesi Halk Şairleri Serisi: 8, İstanbul Anadolu Matbaası, İstanbul 1955.
- (3) Cahit ÖZTELLİ, Karaca Oğlan Bütün Şiirleri, Milliyet Yayınları Türk Klâsikleri Dizisi: 1, Baba Matbaası, İstanbul 1970.
- (4) Dr.Müjgan CUMBUR, Karacaoğlan, 2.Baskı, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları: 605, 1000 Temel Eser Dizisi : 111. Başbakanlık Basımevi, Ankara 1985.
- (5) İlhan BAŞGÖZ, Karacaoğlan, Cem Yayınevi Eğitim Dizisi, Bahar Matbaası, İstanbul 1977.
- (6) Ahmet KÖKLÜGİLLER, Karacaoğlan Yaşamı ve Şiirleri, Ertüze Yayınları, İstanbul 1984.
- (7) Hüseyin SEÇMEN, Karacaoğlan Yaşamı, Sanatı, Şiirleri, Deniz Kitap-Yayın-Dağıtım Ozanlar Dizisi: 1, Haşmet Basımevi, İstanbul 1983.
- (8) Fevzi GÖRGEN, Büyük Karacaoğlan Hayatı ve Şiirleri, Sağlık Kitabevi, Eskin Matbaası, İstanbul 1977.

nolar arasındakiki şiirler bu mısra ile başlıyor. Bulduğumuz II, III ve IV nolu şiirlerde "Ala gözlerini sevdiğim dilber" mısrasıyla başlıyor.

II nolu şiirin üç kıtalık benzerine BAŞGÖZ'ün kitabının 96. sayfasında rastladım. Şiirin 1. ve 4.kıtalrı BAŞGÖZ'ün kitabında şiirin 1. ve 3.kıtalrına çok benzemektedir.

ÖZTELLİ'nin kitabındaki 295 (Sayfa 223) ve 296 (Sayfa 223 ve 224) nolu şiirler "kalmamış" rediflidir. Bizim bulduğumuz III nolu şiirde aynı rediflidir. I. ve 5. kıtalar, ÖZTELLİ'nin kitabındaki 296 nolu şiirin 1. ve 4. kıtalarına biraz benzemektedir. ÖZTELLİ'nin bu şiiri dört kıtadır.

(9) nolu şiirin benzerlerine BAŞGÖZ'ün kitabında 115.sayfada, ÖZTELLİ'nin kitabında 134.sayfada (143 nolu şiir), ERGUN'un kitabında 121.sayfada (107 nolu şiir) rastladım. Bu rastladıklarımın hepsi 3 kıtalidir. Benim bulduğum ise 4 kıtadır. Bu kitaplardaki şiirlerin 2.kıtası, benim bulduğum şiirin 3.kıtasına çok az benzemektedir.

(10)nolu olarak verdiğimiz "gönül yârdan ayrılmaz" redifli şiire SEÇMEN'in kitabının 243.sayfasında (156 nolu şiir ve 4 kıtali), KÖKLÜGİLLER'in kitabının 109 sayfasında (88 nolu şiir ve 4 kıtali), BAŞGÖZ'ün kitabının 167.sayfasında (4 kıtali) rastladım. Bu üç şiir de birbirinin tamamen aynısıdır. Ayrıca, ÖZTELLİ'nin kitabının 235.sayfasında (317 nolu şiir ve 5 kıtali), ERGUN'un kitabının 204.sayfasında (223 nolu şiir ve 4 kıtali) ve 360.sayfasında (447 nolu şiir ve 5 kıtali), GÖRGEN'in kitabının 43. ve 44. sayfasında bu şiirin benzek olanına rastladım. Benim bulduğum şiir ise 3 kıtali ve diğer kitaplardaki şiirlerden çok farklı.

VI nolu şiirin benzerlerine SEÇMEN'in kitabının 99.sayfasında (18 nolu şiir ve 4 kıtali), KÖKLÜGİLLER'in kitabının 13.sayfasında (99 nolu şiir ve 4 kıtali), ERGUN'un kitabının 268.sayfasında (313 nolu şiir ve 4 kıtali), ÖZTELLİ'nin kitabının 71. sayfasında (38 nolu

ŕiir ve 4 kıtali) rastladım. Bu dört ŕiir de birbirinin tamamen aynısıdır. Benim bulduğum ŕiirin yalnızca "Felek beni nazlı yardan ayırdı" nakaratı diğer ŕiirlerin nakaratı durumunda. Benim bulduğum ŕiirde 4 kıtali, sadece son kıta, diğer ŕiirlerin son kıtasına benzemektedir.

Sonuç olarak, Karacaoğlan'a ait 6 yeni ŕiiri halk edebiyatımıza kazandırdığımızı sanıyorum.

I

Dolanı dolanı geldim yurduna
Sallanıp karŕımda duran ağlama
Bir ben deđil cümle âlem yanar
Zlfn gerdana bölen ađlama

Gene dumanlandı dağların baŕı
Didemden akıttım kan ile yaŕı
Hind'in Yemen'in atlası kumaŕı
Giyinip karŕımda duran ađlama

Bin güzel içinde görsem bilirim
Bir gün göremesem deli olurum
Mezara koysalar durmaz gelirim
Yüze güleç kaŕı kalem ađlama

Ne etti de KARACAOĞLAN n'etti
nmz Hind ile Yemen'e gitti
Ne yaman elimiz darlığa battı
Eski günlerimi bilen ađlama

Ala gözlerini sevdiğim dilber
Her sabah her seher kalk da bize gel
Pekçe tımar eyle zülfün telini
Ak gerdan üstüne dök de bize gel

Kul olayım kapındaki kuluna Bülbül
olam bahçesindeki gülüne Kurban
olam ağzındaki diline Tomurcuk gülleri
der de bize gel

Farısın da benim yarım farısın Ben
yanarım sen de niçin serinsin Pörttür
düğmeleri memem görünsün Gümüş
düğmeleri sök de bize gel

Fanidir de KARACAOĞLAN fanidir
Güzel sevmek koçyiğidin şanıdır
Kimseler kınamaz bayram günüdür Ak
ellere kına yak da bize gel

Ala gözlerini sevdiğim dilber
Ezelki benzinde nurun kalmamış
Evvel tenhalarda gel gel ederken
Şimdi söylemeye dilin kalmamış

Geçmiş güzellerin kervanı geçmiş
Korkarım sevdiğim benden vaz geçmiş
İyiler kalmamış badenden içmiş Bana
bir tas soğuk suyun kalmamış

Sevdiceğim meyil vermez adama
Duruyorum Hak'tan gelen kadana
El kalmamış dolmuş hepsi odana
Bana eğlenecek yerin kalmamış

Benim ağam gül ağacı budamış
Hakk'ın yoluna kurban adamış
Şahinin avına çaylak dadanmış
Bana uyuyacak yerin kalmamış

KARACAOĞLAN der ki ya ben nideyim
Başım alıp diyar diyar gideyim Varıp
bir güzele hizmet edeyim Senin el
değmedik yerin kalmamış

IV

Ala gözlerini sevdiğim dilber
Sensiz lokmalar yiyemez oldum
Yüreğimde vardır türlü yaralar
Açıp yâdellere diyemez oldum

Leblerinden emsem uca yazıktır
Yaralı ciğerim bağrım eziktir Ak
gerdan üstüne teller büzüktür
Devrişip sevdiğim diyemez oldum

Alma gibi yanağını emdiğim Gece
gündüz ateşine yandığım Ak sayalı
usul boylu sevdiğim Kız senin
sevdana yelemes oldum

Karacaoğlan der ki hazelin hazel
Döküldü yaprağım kalmadı gazel
Bakışımın anla muhannet güzel
Utandım yüzüne diyemez oldum

V

Gönül kuşu derler çıkar havaya
İnmeyince gönül yardan ayrılmaz
Meyitim meydanda suyum ılıyor
Yunmayınca gönül yardan ayrılmaz

Hey ağalar var mı sözümde hata
Daha yol mu gider ölümden öte
Eğersiz pusatsız ağaçtan ata
Binmeyince gönül yardan ayrılmaz

Naşine de KARACAOĞLAN naşine
Çok iş gelir kul olanın başına Sefil
baykuş mezarımın taşına
Konmayınca gönül yardan ayrılmaz

VI

Hey ağalar nasıl tarif edeyim Felek
beni nazlı yardan ayırdı Gece
gündüz yüređimden kan gider Felek
beni nazlı yardan ayırdı

Kurulu yay gibi durdum asıldım
Dolu bade gibi doldum yasıldım
Yemeden içmeden süttten kesildim
Felek beni nazlı yardan ayırdı

Yar gelende yeşeriyor şu dağlar Güz
gelende gazel döker bu bağlar Ellerin
yaylaya göçtüğü çağlar Felek beni
nazlı yardan ayırdı

Karacaoğlan der ki yaman alışan
Inem giden ummanlarakarışam Hiç
başına gelmiş yok mu danışam Felek
beni nazlı yardan ayırdı

- (11) BANARLI, sami: Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, Cilt II, Milli Eğitim Basımevi, İst.1971, s.715.
(12) KARAER, M. Necati: Karacaoğlan, Tercüman 1001 Temel Eser-Basım Tarihi Yok, s.60.
(13) KÖKLÜGİLLER, Ahmet: karaca Oğlan, Ertüze Yayınları, İst. 1984, s.12.
(14) ÖZTELLİ, Cahit: Karaca Oğlan, Milliyet Yayınları, II. Baskı, İst.1970.
(15) SOYKUT I. Hilmi: Açıklamalarıyla XII.Asırdan XX.Asra Kadar Unutulmaz Mısralar, Sönmez Neşriyat, İst. 1986, s.287-292.
(16) EYUBOĞLU, E. Kemal: Atasözleri ve Deyimler, Cilt. I ve II, İstanbul-1973.